MARC TORRAS I SERRA *

EL SISTEMA DE REDACCIÓ DELS MANIFESTS A BARCELONA I MANRESA A INICIS DEL SEGLE XIV

ABSTRACT

The System of redaction of the manifests in Barcelona and Manresa in the beginnings of the XIVth century. In this article we want to give you a document that we have find in the Arxiu Històric Comarcal de Manresa. We believe that it give us some interesting information about the history of the mid age taxation in the catalonian's villages. It is about the way had been made the manifests and the taxes of the citizen's properties in Barcelona in the beginnings of the 14th century. We can know these information thanks to a Manresa's case between the person in charge of made the talla and some citizens who, maybe, were differing with the quantities which they'll must pay. The sentence decision, ordered that the talles from Manresa were dones like in Barcelona and explained how them ought to do it.

En aquest breu article volem donar a conèixer un text que hem localitzat a l'Arxiu Històric Comarcal de Manresa i que creiem que aporta dades força interessants per a la història de la fiscalitat medieval dels municipis catalans. Es tracta de la descripció sobre com, a inicis del segle XIV, es realitzaven els manifests i les taxacions dels béns dels ciutadans de Barcelona. Això ho podem conèixer arran d'un plet iniciat a Manresa entre els encarregats de realitzar una talla i diversos ciutadans que, possiblement, estaven disconformes amb les quantitats que havien de pagar. La sentència resolutòria del plet ordenava que les talles de Manresa es fessin igual que les de Barcelona i, per a que fos conegut, explicava com es feien aquestes.

*Arxiu Històric Comarcal de Manresa (Via de Sant Ignasi, 40. 08240 Manresa)

ELS MANIFESTS I LES TALLES

La fiscalitat directa que s'aplicava a molts municipis catalans medievals prenia com a base el binomi *manifest-talla*. Aquest era un sistema fiscal força complex que, si s'utilitzava correctament, resultava molt equitatiu i era força just, atès que cadascú pagava segons la seva riquesa. Així, quan es feia una *talla* cada cap de casa havia de pagar una quantitat proporcional al seu patrimoni i als seus béns, que previament havia declarat mitjançant un *manifest*[1].

1. Per a explicar-ho breument, els *manifests* o *estimes* eren uns llistats de tots els caps de casa i altres persones que posseïen béns territorials dins de la ciutat. En aquests llistats, que es feien periòdicament, cadascú declarava quins béns mobles i immobles posseïa i en feia una valoració econòmica. Aquest procés donava com a resultat els *llibres de manifests, d'estimes* o *de valies*, segons els llocs. En aquests registres hi constava tot el patrimoni de cada ciutadà i, a partir d'aquest, es podia calcular les quantitats que cadascun dels possessors de béns havia de pagar quan s'havia de fer una talla. Per aquesta raó, podríem considerar els manifests com a l'eina necessària per a l'establiment de la base imposable del que hauria de pagar cadascú. No ens ha d'estranyar, doncs, que els llibres de manifests siguin un conjunt d'inventaris força detallats dels béns mobles i immobles -bestiar, esclaus, censals i rendes inclosos- de cada ciutadà en un moment determinat. A ciutats reials com Manresa només acostumaven a estar exempts de talla, i per tant, de l'obligació de declarar en el manifest, els cavallers, els eclesiàstics, els pobres de solemnitat i alguns menestrals enfranquits a títol personal. D'altra banda, les *talles*, que es feien en base a la informació continguda en els manifests, ja consistien en la taxació i recaptació de la quantitat que havia de pagar cada cap de casa i cada possessor de béns dins de la ciutat cada vegada que s'havia de fer efectiu un impost concret o quan el municipi necessitava qualsevol quantitat de diners –per a obres públiques, subsidis, profertes, etc-. Sobre la fiscalitat municipal medieval catalana, el funcionament del sistema de recaptació manifest-talla i alguns exemples que han estat estudiats, vegeu: MORELLÓ i BAGET, Jordi: *Demografia, societat i fiscalitat de Reus al segle XV: el Llibre d'Estimes de 1445*. Tesi de Llicenciatura, Universitat de Barcelona, 1992; ÍDEM: *Aproximació a les fonts fiscals* de la Catalunya *Baixmedieval: llibres d'Estimes, Valies i Manifests*, "Anuario de Estudios Medievales", 22, Barcelona, 1992, pàgs. 425-451; ÍDEM: *Consideracions al voltant d'una font de tipus fiscal: els llibres d'estimes de Reus*, a DD.AA.: *Estudios sobre renta, fiscalidad y finanzas en la Catalunya Bajomedieval*, Anuario de Estudios Medievales, Anejo 27, C.S.I.C., Barcelona, 1993, pàgs. 349-380; ÍDEM: *Sources fiscales et financières des municipalités catalanes (XIVe-XVe siècle): le cas du "camp de Tarragona"*, a DD.AA.: *La fiscalité des villes au Moyen Age (France méridionale, Catalogne et Castille) 1. Étude des sources*, Privat, Tolouse, 1996, pàgs. 79-89; ÍDEM: *El sistema fiscal dels municipis catalans: l'exemple del Camp de Tarragona*, a *Actes del col·loqui Corona, Municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, Institut d'Estudis Ilerdencs, Lleida, 1997, pàgs. 279-305; ORTÍ GOST, Pere: *Les premières sources fiscales de la municipalité de Barcelone (1300-1350)*, a DD.AA.: *La fiscalité des villes au Moyen Age (France méridionale, Catalogne et Castille) 1. Étude des sources*, Privat, Tolouse, 1996, pàgs. 91-99; ORTÍ, Pere; SÁNCHEZ, Manuel; TURULL, Max: *La génesis de la fiscalidad municipal en Catalunya*, "Revista d'Història Medieval", 7, València, 1996, pàgs. 115-134; RIBALTA, Jaume; TURULL, Max: *Ciutat i poder en el feudalisme declinant a la Catalunya Baixmedieval (diferenciació social i distribució social de l'espai urbà a Cervera, 1340-1382)*, "Anuario de Estudios Medievales", 22, Barcelona, 1992, pàgs. 79-144; SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel: *El naixement de la fiscalitat d'Estat a Catalunya (segles XII-XIV)*, Biblioteca Universitària, Història, 4, Eumo-Universitat de Girona, Vic-Girona, 1995; ÍDEM: *Fiscalidad y finanzas municipales en las ciudades y villas*

Les primeres referències que tenim sobre la realització de manifestos i talles són de la segona meitat del segle XII a Itàlia i ja del segle XIII també a Tolosa i a diverses ciutats i viles occitanes i del regne de Navarra[2]. Pel que fa a Catalunya, hem de suposar que en el cas de Barcelona la redacció dels manifests hauria de ser una conseqüència directa del privilegi de Jaume I de 1226 pel qual s'establia que les talles, col·lectes i tots els tributs reials o veïnals que s'haguessin de cobrar a la ciutat es cobrarien *per sou i per lliura*. És a dir, que cadascú pagaria conforme a la seva riquesa. Això comportava que, lògicament, primer calia saber quins eren els béns i possessions de cadascú[3]. Uns anys més tard a aquest privilegi de Barcelona, ja trobem una referència directa als manifests en un privilegi de Cervera, atorgat per Jaume I el 3 de setembre de 1272, pel qual permetia que els paers poguessin estimar els béns dels veïns que no els haguessin manifestat, per tal que tothom contribuís a les col·lectes i talles en base als seus béns[4]. Tot i això, però, la primera notícia docu-

reales de Cataluña, a *Vº Congreso de Estudios Medievales*, León, 1996, pàgs. 209-238; SÁNCHEZ, Manuel; ORTÍ, Pere: *La Corona en la génesis del sistema fiscal municipal en Catalunya (1300-1360)*, a *Actes del col·loqui Corona, Municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, Institut d'Estudis Ilerdencs, Lleida, 1997, pàgs. 233-278; TURULL i RUBINAT, Max: *La configuració jurídica del municipi Baix-Medieval*, Textos i Documents, 24, Fundació Noguera, Barcelona, 1990; ÍDEM: *La Hacienda municipal y la tributación directa en Cataluña durante la Edad Media. Planteamiento general*, "Revista de Hacienda autonómica y local", 64, Madrid, gener-abril, 1992, pàgs 10-80; VERDÉS PIJUAN, Pere: *Les sources fiscales et financières des municipalités catalanes aux XIVe et XVe siècles. Le cas de Cervera*, a DD.AA.: *La fiscalité des villes au Moyen Age (France méridionale, Catalogne et Castille) 1. Étude des sources*, Privat, Tolouse ,1996, pàgs. 163-174.

2. L'any 1162 a Pisa, el 1168-1175 a Siena, el 1182 a Lucca, el 1202 a Florència, el 1204 a Montpeller, el 1214 a Gènova, el 1235 a Bolònia, el 1236 a Albí, el 1240-1250 a Milà, el 1244 a Olite, el 1262-1263 a Najac, el 1263 a Tolosa i el 1292 a Orvieto, entre d'altres (BIGET, Jean-Louis; BOUCHERON, Patrick: *La fiscalité urbaine en Rouergue. Aux origines de la documentation fiscale: le cas de Najac au XIIIe siècle*, a DD.AA.: *La fiscalité des villes au Moyen Age (France méridionale, Catalogne et Castille) 1. Étude des sources*, Privat, Tolouse, 1996, pàg. 25; CARRASCO PÉREZ, Juan: *Fiscalidad real y urbana: una aproximación al régimen tributario y a la organización financiera en las "buenas villas" del reino de Navarra (siglos XIII-XV)*, a *Actes del col·loqui Corona, Municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, Institut d'Estudis Ilerdencs, Lleida, 1997, pàg. 171; GUENÉE, Bernard: *Occidente durante los siglos XIV i XV. Los estados*, Nueva Clio, 22, Labor, Barcelona, 1985, pàg. 113; MARIN, Anne Catherine: *Les premiers compoix montpellérains (1380-1450). Leur role dans la fiscalité municipale*, "Bulletin historique de la ville de Montpellier", 13, Montpellier, 1990-1991, pàg. 5; PINI, Antonio Ivan: *Città, comuni e corporazioni nel medioevo italiano*, Biblioteca de Storia urbana medievale, 1, Editrice CLUEB, Bologna, 1986, pàg. 164; VIOLANTE, Cinzio: *Economia, società, istituzioni a Pisa nel Medioevo. Saggi e ricerche*, Saggi, 48, Dedalo libri, Bari, 1980, pàg. 107; i WALEY, Daniel: *Le città-repubblica dell'Italia medievale*, Piccola Biblioteca Einaudi, 398, Einaudi, Torino, 1980, pàg. 66).

3. ORTÍ-SÁNCHEZ-TURULL: *Ob. cit.*, pàg. 119.

4. Document publicat a DD.AA.: *Llibre de Privilegis de Cervera (1182-1456)*, Llibres de Privilegis, 1, Fundació Noguera, Barcelona, 1991, pàgs. 47-48. Document número 14; citat a RIBALTA-TURULL: *Ob. cit.*, pàg. 94.

mental sobre la realització del manifest a Cervera és força tardana, del 1332[5]. A part d'aquestes primeres referències documentals, es conserven diverses sèries de llibres de manifests o estimes, corresponents als segles XIV i XV, a Alcover, Balaguer, Cervera, Igualada, Manresa, Reus, Tàrrega, Valls i diversos llocs del Camp de Tarragona[6]. Val a dir que, de tots aquests llocs, els que estan més estudiats i comentats són els casos de Cervera i Reus[7].

El nostre document

El document que publiquem és, ara per ara, la primera descripció mínima sobre com s'havien de fer els manifests a Manresa i Barcelona. La raó de ser del document, però, és una altra de ben diferent. Es tracta d'una sentència arbitral dictada pel jutge Guillem de Vallseca en la qual, el 7 d'octubre de 1312, posava fi a un plet entre diversos ciutadans de Manresa[8].

Així, pel text que publiquem en l'apèndix i per altra documentació paral·lela, sabem que l'any 1312 els manresans Guillem Galceran, Jaume Bovet, Pere Mercer, Ramon de Morera, Bernat Vilella, Arnau de Serra, Pere d'Olzinelles i Bernat de Prat, dos per cada quartó de la ciutat, van rebre l'encàrrec del consell de la ciutat de fer una talla per a recollir els diners de la questia, de les despeses que aquesta ocasionava i 4.000 sous més que la ciutat devia al rei i que aquest ja havia reclamat. En total, el muntant de diners que s'havien de recollir entre els caps de casa de Manresa ascendia a la quantitat de 16.191 sous i 3 diners[9].

És possible, però, que quan aquests comissionats haurien començat la seva feina, un grup de ciutadans encapçalats per Arnau Ricolf, Felip Cardona, Bernat de Salelles i Pere Jaume ça Rovira, es queixessin de les quantitats en què havien estat taxats i que havien de pagar per aquella talla. Segurament, les discusions es deurien allargar més del compte i, per a posar-hi fi, ambdues parts van acudir al rei, el qual, en data del 25 de setembre de 1312, i amb el vistiplau dels afectats, va nomenar al jutge Guillem de Vallseca per a que, de manera extrajudicial, es traslladés a Manresa per a estudiar el cas, dictar una solució al contenciós i establir com s'haurien de

5. TURULL, Max: *La configuració...*, pàg. 503.

6. MORELLÓ, Jordi: *Aproximació a les fonts...*

7. TURULL, Max: *La configuració...*, pàgs. 493-505; MORELLÓ, Jordi: *Demografia, societat...*; ÍDEM: *Consideracions al voltant...*

8. Cal indicar que aquest document ens ha arribat a través d'un trasllat fet el 28 d'abril de 1315 que, al seu torn, l'any 1346 havia estat copiat en el llibre de privilegis de la ciutat (Arxiu Històric Comarcal de Manresa. Fons Manresa. *Llibre I de privilegis*, ff. 56v.–62r.)

9. AHCM/A.M. I-1. Manual del consell 1291-1321. Document del 18 d'agost de 1312.

fer en un futur les talles a la ciutat de Manresa. Mentrestant, però, i d'acord amb els afectats, Jaume II establia que es continués fent la talla que s'havia començat, excepte sobre aquells que havien presentat l'apel·lació. La propera talla i totes les que s'haguessin de fer en un futur, però, ja s'haurien de fer tal com dictaminés Guillem de Vallseca.

Hem de suposar, doncs, que amb aquest encàrrec reial, el jutge Guillem de Vallseca es va traslladar a Manresa i va parlar amb totes les parts afectades. Un cop fet això, com podem veure pel text, la sentència del jutge va ser clara: que les talles que en un futur es farien a Manresa, es fessin tal com en aquell moment es feien a Barcelona i, per a que tothom ho pogués conèixer i tenir clar, explicava breument i en català com es feien les talles a Barcelona. Així, deia que els consellers de la ciutat, juntament amb el consell de cent, havien de triar quatre persones encarregades de fer la talla. D'aquests, un hauria de ser de la mà major, dos de la mà mitjana i un darrer de la mà menor. La primera feina que aquests haurien de fer seria un llistat de tots els caps de casa de la ciutat, considerant també com a tals a les vídues, els orfes, els enfranquits i tots aquells que tinguessin béns a Barcelona. Un cop fet aquest llistat, tots i cadascun dels que hi serien inclosos haurien de manifestar o declarar tots els seus béns mobles i immobles. Així mateix, els talladors haurien d'interrogar als veïns o coneguts de tots aquells que no es presentessin a declarar o no volguessin fer-ho, per tal de així poder saber de quines propietats o rendes disposaven i poder-los incloure en la talla.

A partir d'aquest moment, un cop ja coneixerien els béns de tots els caps de cas, ja es podria fer la taxació dels béns de cadascú, amb el benentès que els béns immobles s'haurien de taxar en la meitat del seu valor, mentre que els mobles es taxarien en tot el seu valor sencer. Així mateix, s'especificava que els forasters que tinguessin béns a Barcelona haurien de pagar a les talles el terç dels lloguers o dels censos que en rebessin, un cop s'haguessin descomptat d'aquests els censos que ells haguessin de pagar també dins la ciutat.

Tot això pel que fa a com es realitzava la talla -o millor dit, el manifest- a Barcelona. Pel que fa a Manresa, entre d'altres coses semblants a com es feien a Barcelona, Guillem de Vallseca establia que s'escollissin quatre talladors. L'única diferència remarcable respecte a Barcelona, seria l'origen social i econòmic d'aquests talladors. Així, especificava que se n'hauria d'escollir un d'entre els prohoms més antics i honorables, un altre entre els drapers i mercaders, un altre entre cuireters i sabaters i un darrer entre ferrers i fusters. Un cop feta l'elecció, aquests talladors haurien de prendre declaració dels béns mobles i immobles de tots els ciutadans caps de casa, excepte dels bracers i d'aquells que no tinguessin cap propietat i només visquessin del que podien guanyar a diari. Com en el cas de Barcelona, s'establien dos tipus de valoració dels béns, segons fossin mobles o immobles, de manera que

en la relació entre aquests, els béns mobles sempre es consideressin en el doble del valor que els immobles[10].

Hem de suposar que aquesta sentència posà punt i final al contenciós per la talla i la manera de fer el manifest a Manresa.

Els manifests i les talles a Manresa

Pel que fa als manifests i les talles a Manresa, cal dir que, si bé ja tenim aquest document del 1312 en el qual se'ns explica com s'havien de realitzar, malhauradament no s'ha conservat cap volum ni documentació referent als manifests realitzats a Manresa durant el segle XIV. Per contra, s'han conservat força manifests i fragments de manifest corresponents al segle XV[11]. Tot i aquest segle de distància, val a dir que formalment els primers d'aquests manifests concorden força amb les directrius que s'establien el 1312. Així, podem comprovar com hi declaraven caps de casa, vídues, òrfens i forasters (aquests però, només pels béns que tenien a la ciutat) i com els béns mobles es valoraven en un 100 per cent mentre que els immobles en només el 50 per cent del seu valor en preus de mercat. Val a dir, però, que a finals del segle XV aquest sistema canvià lleugerament arran d'un privilegi atorgat per Ferran II el 3 d'abril de 1480, en el qual s'explicava més detalladament quin havia de ser el nou sistema a aplicar. Així, segons aquest privilegi, cada cinc anys s'havia de fer un manifest en el qual cada ciutadà i veí havia de manifestar per jurament els seus béns mobles, immobles i deutes, els quals havien de ser valorats pels consellers i un grup de jurats un cop recollides les declaracions. Així mateix, a l'hora d'aplicar la taula de valoració dels béns, els béns mobles s'havien de valorar quatre vegades més que els immobles o els censals, mentre que els deutes només s'havien de valorar el doble respecte a immobles i censals. Tot i això, també hi especificava que els censals i deutes que no es tenia esperança de cobrar no s'haurien de manifestar fins

10. Com també es feia a Cervera (MORELLÓ, Jordi: *Aproximació...*, pàg. 435) i com també es complia en els manifests manresans més antics que ens han arribat, corresponents als anys 1408-1411 i 1416-1417. Val a dir que aquest sistema de valorar els béns de manera diferent segons fossin mobles o immobles comportava un grau de complexitat i sofisticació que feia que el procediment de redacció d'aquests manifests fos molt elaborat, semblant als sistemes que s'aplicaven a Tolosa i a diversos llocs de la Provença en el segle XIII (TURULL, Max: *La Hacienda...*, pàg. 68).

11. Així, s'han conservat sencers els manifests de 1408-1411 (AHCM/AM.I-165), de 1453 (AHCM/AM.I-168), de 1480-1482 (AHCM/AM.I-169), 1485-1487 (AHCM/AM.I-170), de 1490-1493 (AHCM/AM.I-171) i els fragments de manifest corresponents als anys 1416-1417 (AHCM/AM.I-166), 1419-1421 (AHCM/AM.I-166), 1434-1435 (AHCM/AM.I-167) i 1445 (AHCM/AM.I-167). Sobre les característiques i contingut d'aquests manifests, vegeu: TORRAS i SERRA, Marc: *La crisi del segle XV a Manresa. Una aproximació a partir dels llibres de manifests*, Fundació Caixa de Manresa, Manresa, 1996.

al moment en què no es cobressin. Com a béns immobles només s'havien de manifestar els que es tenien a Manresa, mentre que censals, deutes o béns mobles s'havien de manifestar tots, fossin on fossin. Per altra banda, també s'indicava que en els béns mobles no s'havien d'incloure la roba de vestir ni de llit, ni els llibres dels metges, juristes i homes de ciència, ni eines ni estris per al servei de la casa i la cuina, però si que s'havien de manifestar tots els altres béns mobles tals com bótes, collites i fruits emmagatzemats, or, plata, diners, joies, bestiar i altres béns immobles de qualsevol mena. A part d'això, també s'establia que cada cap de casa hauria de pagar un mínim de 2 sous en concepte d'*igualament*, indistintament de quins fossin els seus béns[12]. Segons aquest privilegi, doncs, els béns mobles s'havien de valorar pel seu valor real o de mercat; els deutes, per la meitat del seu valor, i els immobles i censals, només per la quarta part del seu valor. Tanmateix, als manifestos que s'han conservat posteriors a la data d'atorgació d'aquest privilegi -dels anys 1480-1482, 1485-1487 i 1490-1493-, no hi observem aquesta diferenciació de valoracions. Això, juntament amb el fet que comparant algunes de les declaracions dels anys 1453 i 1490-1493 sobre els mateixos béns aquests reben valoracions molt semblants o idèntiques, ens fa suposar que les xifres que es recullen als llibres només són els valors reals dels béns i que aquesta taxació en la meitat o el quart del valor real es feia a part, a l'hora de calcular els barems sobre els quals s'havien d'aplicar les talles.

Apèndix documental

1312, octubre, 7. Manresa

Sentència del jutge Guillem de Vallseca on s'estableix que les talles de la ciutat de Manresa s'han de fer seguint el model de les que es fan a Barcelona. És un trasllat fet el 28 d'abril de 1315.

a: original perdut.
b: trasllat del 28 d'abril de 1315, perdut.
c: Arxiu Històric Comarcal de Manresa. Fons Manresa. *Llibre I de privilegis*, ff. 56v.-62r.

Sequitur transsumptum sentencie late per Guilelmum de Vallesicca super questiis seu collectis Minorise indicendis seu talliandis qualibet ratione.

12. (AHCM/AM. *Llibre Verd*, ff. 175r.-183v. Publicat a TORRAS i SERRA, Marc: *El Llibre Verd de Manresa (1218-1902)*, Llibres de Privilegis, 5, Fundació Noguera, Barcelona, 1996, pàgs. 471-492.

Hoc est translatum fideliter translatatum a quodam instrumento cuius tenor talis est.

Cum contentio esset inter probos homines civitatis Minorise, scilicet Arnaldum Ricolfi, Philipum Cardona, Bernardum de Salellis, Petrum Iacobi ça Rovira, tam nomine suo proprio quam quorumdam aliorum eisdem adherencium, appellantes, ex una parte, et Guilelmum Galçerandi et Petrum Mercerii et quosdam alios ex altera, appellatos, super talliacione et parequatione cuiusdam tallie seu collecte que facta fuit et talliata noviter et proximo in dicta civitate per Guilelmum Galçerandi, Iacobum Boveti, Petrum Mercerii, Raymundum de Moraria, filium Romei de Moraria, Bernardum Vilella, Arnaldum de Serra, Petrum de Ulçinellis et Bernardum de Prato. Et super predictis altercassent aliquibus diebus, coram me Guilelmo de Vallesicca, iudice ad predicta, a domino rege verbotenus delegato, tandem dicte partes convenerunt super predictis secundum quod plenius continetur in quadam littera domini regis continencie subsequentis.

Iacobus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice comesque Barchinone ac sancte Romane ecclesie vexillarius, ammiratus et capitaneus generalis, fideli Guilelmo de Vallesicca, de domo nostra, salutem et gratiam.

Cum probi homines Minorise, tam appellantes quam appellati, super contentione que ratione talliarum preteritarum et futurarum et quibusdam aliis dependentibus ex eisdem inter eos adinvicem vertitur convenerunt sub hac forma.

Convenerunt Guilelmus Galçerandi et Petrus Mercerii ex una parte, et Arnaldus Ricolfi, Philipus Cardona, Bernardus de Salellis, Petrus Iacobi ça Rovira ex altera appellantes, et procuratores aliorum appellatorum a tallia que modo noviter talliata est Minorise quod dominus rex comitat Guilelmo de Vallesicca quod ipse videat summarie et sine figura iudicii, an sumptus facti et talliati et expense sint legitime necne. Et hoc possit discernere de iure vel per compositionem. Et quod dicta tallia non colligatur ab appellantibus quousque Guilelmus de Vallesicca sit presens Minorise, dum tamen de dicta tallia nichil domino regi debeatur, cum in eius preiudicium non possit fieri prorogatio supradicta. Et cum dictus Guilelmus fuerit presens Minorise quod dicta tallia colligatur per Berengarium de Jonchar vel alium idoneum quem elegerit, excepto Petro, filio suo, set dictus Berengarius non distribuat neque tradat aliquid de dicta collecta quousque dictus Guilelmus decreverit super dictis expensis et missionibus ut superius continetur.

Item consenserunt quod collecta que modo debet talliari in dicta civitate tallietur per octo probos homines dicte civitatis, de quibus eligantur sex prout moris est eligi, et per duos qui eligantur ab appellantibus, ultra illos sex. Ita quod dicti octo tallient dictam questiam secundum bonam conscienciam eorum, prestito prius ab eis sacramento. Et quod dicti octo possint alleviare in dicta tallia futura illos quos invenerint nimis honeratos in tallia proxime preterita. Et quos invenerint nimis alleviatos possint honerare prius prestito sacramento quod dictam questiam tallient prout iustius poterunt.

Item convenerunt quod omnes tallie que fient Minorise in futurum, quacumque ratione vel causa, tallientur prout dictus Guilelmus de Vallesicca duxerit ordinandum. Idcirco vobis comitimus et mandamus quatenus sub modo, forma ac conventione predictis in premissis omnibus procedatis et super eis quid faciendum fuerit discernatis ac etiam decidatis.

Datum Barchinone, septimo kalendas octobris anno Domini ·Mº·CCCº· duodecimo.

Unde ego, Guilelmus de Vallesicca, iudex predictus, existens personaliter in dicta civitate Minorise, habito colloquio et tractatu plenies cum dictis partibus at aliis probis hominibus dicte civitatis, acquiescentibus et concordantibus quod tallie seu collecte que fient in futurum in dicta civitate, sive fuerint regales sive vicinales seu in dicte alio quocumque modo seu causa, tallientur et parequentur prout cives Barchinone talliant et parequant, et talliate fuerunt et parequate et alia prout michi dicto iudici videretur. Et tallie et collecte que fuerint et facte fuerunt Barchinone, fuerunt facte et talliate sub forma inferius comprehensa.

Aquesta és la forma com les tayles de Barchelona se fan.

Primerament que·ls consellers de la ciutat de Barchinona ajusten conseyl dels ·C· jurats. E com lo conseyl dels ·C· jurats és ajustat, los consellers ab los ·C· jurats ensems elegen quatre pròmens de la ciutat, ço és assaber, ·I· dels pus honrats e ·II· de la mà miyana e ·I· dels menestrals, qui en poder dels dits consellers juren que els bé e lealment faran la tayla e que, per amor ne per desamor, els no faran en la dita tayla sinó ço qui just serà. E con los dits ·IIII· prohòmens an fet lo sagrament, elegen ·I· notari qui és scrivà de la tayla. E puys los dits ·IIII· pròmens fan escriure tots los portals de la ciutat, ço és assaber, los noms dels senyors qui habiten en los alberchs e els noms de les dones vídues; fan encara escriure enfans pubils qui no han pares o qui no han pare ne mare, fan encara escriure tot hom qui ús de la franquesa de Barchelona per mar ne per terra, sia que tenga alberch o no. E com aquestes coses han fetes, han ·I· alberch en lo qual s'ajusten e són ensems. E depuys an ·I· sayg de la cort del veger de Barchelona e fan citar tots aquels qui estan en Barchelona que fassen lur manifest de tot ço que han, axí de movent com de seent, ab sagramens, que d'altra guisa no creurien nulhom, ne encara ab sagrament no·ls creurien si podien provar lo contrari. Les gens menudes qui no han de què fassen manifest, tatxen segons que als pròmens és viyares, e demantinent escriuen lur tayl al libre de la tayla. Dels altres ajusten lurs manifests. E con dues o tres vegades an amonestades e citades les gens que façen lurs manifetz, els regonexen aquels qui l'an fet. E d'aquels que troben que an fet lur manifest, els ne demanen vehins o altres qui sapien en lurs fets e axí escriuen tot ço que troben d'aquels qui no han fet manifest.

Ítem se fan fer manifest dels béns dels pupills e d'aquels qui no tenen alberchs e usen de la franquesa, axí com damunt és dit, a els o a lurs procuradors en absència d'els.

Ítem que tot hom estrayn qui aia possessions en Barchelona, que·l tatxen per les possessions que han en Barcelona.

E con totes aquestes coses són fetes, els regonexen quant puia ço que han ja tatxat de les gens menudes, ço és, d'aquels qui no han de què fassen manifest, mas que viuen de ço que guanyen cascun dia, de lur persona o de lur mester. E con tot açò és regonegut e assomat, els regonexen quant és ço qui roman que an a tatxar. E puys assomen quant puyen los manifests. E fet açò, els guarden quant ve a cascú de la quantitat que han a tatxar per ço que an manifestat. Emperò, és cert que·l seent no·s compta egual (a) ab lo movent, que enans torna a la meytat meyns, ço és, que si la honor val ·C· libras, que la torna hom a ·L· libras de (b) movent.

Ítem compten als estrangers, ço és d'aquels qui han honors en Barcelona e no són ciutadans, que paguen en les tayles lo terç del loger que prenen o el terç dels çens que y prenen, pagats los çens que fan de les honors qui són feus.

Ítem que an esguart a la taxatió dels mylors per so con fan gran (c) messió e no saben guaayar con que despenen ço que han e encara que tenen la ciutat honrada e defesa e mantenguda e són continuament en conseyl (d).

Ideo, ego, dictus Guilelmus de Vallesicca, habita deliberatione et consilio, pronuncio et duco ordinandum quod omnes tallie que fient Minorise in futurum sequens in parte prout michi utile videtur formam et modum dicte tallie Barchinone tallientur perpetuo sub forma que sequitur, scilicet quod quocienscumque contingat in dicta civitate Minorise talliam fieri seu collectam quacumque ratione vel causa quod primo fiat preconizatio publice voce preconis in dicta civitate Minorise, in locis ac triviis ubi vinum cridatur vel denunciatur ad vendendum et consuetum est cridari vel denunciari, duabus vicibus, scilicet die iovis prima vice et die dominica tunc sequenti alia vice, quod in die lunis tunc proxima, si feriata tunc non fuerit festivitatibus scilicet natalis Domini, circumcisionis et apparitionis Domini Ihesu Christi, vel festivitatibus conceptionis, assumptionis, nativitatis et purificationis beate gloriose virginis Marie, et festivitatibus beatorum Petri et Iohannis evangeliste et Iohannis baptiste et sancti Michaelis et omnium sanctorum, quod omnes de dicta civitate conveniant ad ecclesiam beati Michaelis (e) que est in dicta civitate ad eligendum talliatores questie seu collecte tunc presentis et eminentis. Et si dicta dies lunis cadetur in alteram diem de dictis festivitatibus, preconizetur dicta die iovis et dicta die dominica ut omnes de dicta civitate conveniant

(a): *al marge hi ha el dibuix d'una mà assenyalant la línia.*
(b): *segueix* moneda *ratllat*.
(c): *al marge hi ha el dibuix d'una mà assenyalant la línia*.
(d): *prolacio al marge esquerre*.
(e): *segueix* per eligendis dictis talliatoribus in sequentem diem martis. Et hoc ideo ut omnes qui intervenire velint *ratllat*.

in dicta ecclesia sancti Michaelis pro eligendis dictis talliatoribus in sequentem diem martis. Et hoc ideo ut omnes qui intervenire velint in dicta eleccione valent interesse cum modo quidam conquerantur quod dicta electio fiebat inmediate post dictam preconizacionem, et in absentia maioris partis dictorum civium adesse volencium. Et factis ut dicitur dictis preconizationibus sub formis et modis predictis et dicta universitate congregata in dicta ecclesia, dicta universitas vel maior pars et sanior eligat quatuor probos homines de dicta civitate, scilicet unum de antiquioribus et honorabilioribus et alterum de draperiis vel mercatoribus et alium de cuyrateriis vel sabateriis et alium de fabribus vel fusteriis. Et cum dicti quatuor fuerint ordinati ut superius continetur, dicti quatuor talliatores seu electi iurent super sanctis Dei quatuor Evangeliis, manibus suis propriis tactis, in posse consiliariorum dicte civitatis si fuerint vel, dictis consiliariis non existentibus, in posse baiuli dicte civitatis vel eius locum tenentis, in presentia dicte universitatis dicta (f) die qua electi fuerint quod bene et legaliter talliabunt dictam talliam. Et quod amore vel odio non talliabunt aliquem iniuste set iuste. Quo iuramento facto, dicti talliatores die et hora qua convenerint, facient citari singulariter omnes cives dicte civitatis, exceptis braceriis et logaderiis et aliis gentibus minutis qui vivere habent de hoc quod singulis diebus lucrantur, ut dicti cives et quilibet ipsorum faciat et faciant facultates suas tam mobiles quam inmobiles et etiam nomina manifestas dictis talliatoribus et manifesta per sacramentum quod prius prestabunt. Et cum omnes dicti cives fecerint dictum manifestum quodque scribatur per dictos talliatores, dicti talliatores tallient dictos cives qui dictum manifestum fecerint iuxta facultates eorum. Et quod dictum tallium cuiusque scribatur in libro tallie per scriptorem publicum. Et si aliquis fuerit contumax vel necligens ad faciendum dictum manifestum vel in non comparendo, dicti talliatores inquirant sine sollempnitate et sine scriptis cum vicinis dicti contumatis seu adesse nolentis, de facultatibus dicti adesse nolentis et contumatis. Et extunc dicti talliatores tallient dictum absentem in dicta questia arbitrio eorum prout eis melius videbitur faciendum. Dictos autem bracerios et logaderios et gentes alias minutas qui viventi et vivere habent de hoc quod singulis diebus lucrantur, tallient dicti talliatores arbitrio eorum et moderate sine aliqua citatione et requisitione.

Pronuncio etiam et ordino quod facto dicto manifesto per dictos cives de mobili ex una parte et inmobili ex altera, dicti cives facientes dictum manifestum tallientur per dictos talliatores super bonis mobilibus et extimatione eorum in duplo plusquam tallientur super bonis seu extimatione bonorum inmobilium, secundum quod in dicto casu continetur lacius in supradicto tallio Barchinone (g).

(f): *segueix* dicta *ratllat*
(g): *al marge hi ha el dibuix d'una mà assenyalant la línia.*

Item dico, pronuncio et ordino quod dicti talliatores in dicto tallio habeant rationem et esguart in tallio honorabiliorum meliorum seu maiorum iuxta capitulum dicti talli Barchinone quod talis est.

Ítem que han esguart a la tatxatió dels mylors, per ço (h) com fan gran messió e no saben guaayar con que despenen ço que han e encara que tenen la ciutat honrada e defesa e mantenguda e són continuament en conseyl.

Pronuntio etiam et declaro quod de dicta pronunciacione et ordinatione possint fieri plura instrumenta in mundum redacta et habere unum ex ipsis quicumque civis Minorise qui ipsum instrumentum habere velit.

Lata hec pronunciatio seu ordinatio die sabbati que est nonas octobris anno Domini millesimo ·CCCº· duodecimo, presentibus predictis Arnaldo Riculfi, Philipo Cardona, Berengario de Ledone et Bernardo de Salellis et Iacobo de Solano, Bernardo de Arteriis et Guilelmo Galçerandi.

Et presentibus testibus Romeo Ricolfi, subvicario Minorise, Raymundo de Moraria, regente curiam Minorise, et Petro Mercerii, baiulo Minorise, Pericono de Grevalosa, Guilelmo Ferrarii et Francisco de Casanova et Bertrando de Casanova et Francisco de Munistrollo, scriptor, et pluribus aliis.

Sig + num Dominici de Biscarra, domini regis auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem eiusdem, qui hec scribi fecit cum supraposito in tercia linea ubi dicitur “quadam” et clausit.

Sig + num Guilelmi de Condamina, rectoris ecclesie Sancte Marie de Villaordeorum, qui hoc translatum diligenter ac fideliter cum originali comprobavit cum supraposito in tercia linea ubi dicitur “filium Raimundi de Moraria” et in quinta linea ubi dicitur “vertitur” et in ·XXIIª· ubi dicitur “ne”. Et cum raso et emendato in vicesima et sexta linea ubi dicitur “puien” et cum supraposito in vicesima et nona linea ubi dicitur “et defesa” et in eadem linea ubi dicitur “dictus” et cum raso et non emendato in tricesima et quinta linea inter diccionem ubi dicitur “diem” et diccionem ubi dicitur “martis” et cum supraposito in ·XLIª· linea ubi dicitur “quod prius prestabunt” et cum raso et emendato in quadragesima sexta linea ubi dicitur “honorabiliorum” et cum supraposito in secunda linea huius clausure ubi dicitur “non”, et clausit quarto kalendas madii anno Domini millesimo ·CCCº· quintodecimo, presentibus testibus Petro de Trilia, Arnaldo de Pulcrosolano et Petro de Matamala.

(h): *interliniat.*